

GÁLATAS

Ra søcuą bi 'yorba ra Pablo ı yu 'yęc'yei bu ja ra häi Galacia

---

Ran zengua

1 Nugä dra Pablogä, guecä him bi huangä yün 'yohu, pe guese a ra Jesucristo, ne'a rá Ta, ngue bi xox'a rá Ts'unt'u 'bu mi du. ²Nugä ne gätho ya ma cuhu nanguue Oja ngue i 'bucua dí pen'nahu ran zengua. Guehna ra søcuą dí ot'ahu, nanguue gätho yu 'yęc'yei i 'bupu ra häi Galacia. ³Dí ap Oja ra Ta ne ma Hmuhu ra Jesucristo di 'da ahü rán japi ne da hyut'a ni mbuihu. ⁴Nu'a ra Jesús bin dase bi gurca ma ts'oquihu. Ne nanguue'bu mí du a, bi zä da yanju nanguue ran ts'o i jaua ja ra ximhäi. Ne guehna rá pähä ma Tahu Oja bi 'yorchu. ⁵Jananguue'a dí ęspahu Oja ne i ja rá nuixte gätho yu pa mazai.

Hin'yü man'da ram hma ngue dım pø a n'da

⁶Nugä xogue dadı hyonya thoho hanja 'bexque gä hyehmbu Oja ngue bi zon'nahu xquı pähmbu rá mate ra Cristo, ne gä hyaxhu n'dan'yo ra 'yu t'ęmbi ní zin ahü Oja. ⁷Pe hin'yü man'da ra 'yu ní

zinju Oja, hinda hont'a rán ho ma'da'yo ra Cristo. Pe i 'bu'i 'da'u in nde da hyä ahü, ngue nde di pä't'ahu ra 'yu nanguue ra Cristo. ⁸Pe ya xtá xi ahü ra 'yu ngue majuani dí yanju Oja a. Nu'bu 'bo'o da xi ahü ne 'dahma 'dan'yotho da xi ahü, da nu rán ts'ęmbi Oja a, madague'bu guecä o n'da rá m 'behni mahęts'i. ⁹Ga xi ahü mahon'a tengu ya xtá xi ahü, nu'bu 'bo'o xi ahü n'dan'yo n'da ra 'yu xinda gue'a gä hyamhbu, Oja da zänba ran unbi a. ¹⁰Nuna ram hma dí xi ahü nts'edi ts'u. Mfadi hin dí honi guin numanhoju, pegue dí hongä Oja da numanhogui. Pe nu'bu xcá honi 'be'a dí numanhog yu jai, hingui sä xcán 'yęhegä nanguue ra Cristo 'bu.

Hont'a Oja bi bęnba ram hma im man ra Pablo

¹¹Ma zu cu ahü, dın nde ahü gui pähmbu hing rá m hman yu jai a rán ho ma'da'yo ra Cristo dá xi ahü. ¹²Nu ran ho ma'da'yo dım mangä, xinga n'da ran 'yohu bi xiqui, ne hın dá øcä bu ja man xädi a, pe

guese a ra Jesucristo bi jaqui dí pađi. ¹³Nu ahü ya gá 'yøhmbu 'be'a mí øt'ä nu'bu mi tendä yú t'ç'yei u ma mijudíohe, emme madí undä ran unbi u yú 'yç'yei ra Cristo, ne mim bęngä xcá juadi gätho u. ¹⁴Ne mi øt'ä xun ho yú t'ç'yei ma menguhe yu judío, emme mi çhya ga ja'ts'ä u, ne xında gue'u mi'da 'da ingu yu jeya mi pës'he. Nguetho emme min nde xcá thocä yún t'øt'e u ndu mam bombøtahe maya'bu. ¹⁵Pe nu'bu hin nám 'bücä, Oja xí huangui, ne m'bejua bi zongui nangue rá mate. Nguetho bi ndese Oja a. ¹⁶Janangue'a bi jaqui dá pa'a rá Ts'unt'u ngue gue'a ra Cristo, gueru bi zä gam man rá m hma bu 'buh yu ja'i hing yu judío. Ne nu'bu mi zoncä Oja, xínga n'da ra ja'i bi xängui. ¹⁷Ne him 'bex dá mbagä bu ja ra hnini Jerusalén ngue xcán ya'be u mi'da yú 'bäihü ra Cristo ngue m'bet'o xinda guecä. Pe m'bet'o dá mbagä bu ja ra häi Arabia bu njongui 'bui, gueru dán yaş'e'be Oja. M'bejua büya duá pengä bu ra hnini Damasco. ¹⁸Pe xí tho'an hyu jeya 'bu má mbagä bu ja ra dahhini Jerusalén, ja dá paçä ra Pedro büya, ne 'de'macut'a thoho däm 'bu'be bu ra Pedro. ¹⁹Pe hin dá nugä mi'da yú 'bäihü ra Cristo, pe hønt'a ra Jacobo rán 'yohu ma Hmuhu dá nugä bu. ²⁰Pe majuani na dí ot'ahü, nguetho i pa Oja hin dí mangä ra fehni. ²¹M'bejua büya dá mbagä bu ja ra häi Siria ne ra häi Cilicia. ²²Ne nu'u yu 'yç'yei dim peti bu ja yám peti bu ra häi Judea, him mi paquí nguetho njam'bu min nugui. ²³Pege mi øde ngue guecä drá

Pablo mi çna xcá juah yu 'yç'yei, pe nuya dí m mangä rá m hman Oja. ²⁴Janangue'a bi un ra jamadi Oja ngue 'be'a bin ja nanguecä.

**Mi'da yú 'bäihü ra Cristo
bi zimanho a ra Pablo**

2 Nu'bu mi tho'a 'de'magoho njeya dá mbagä mahøn'a bu ja ra dahhini Jerusalén. Dá mbe'be ra Bernabé ne dá six'be ra Tito. ²Nugä dá mbähmbe bu nguetho bi bęngä Oja. Ne dán yahe 'da'u yú ngurpi yu 'yç'yei. Ne hønt'u dá xi'be 'be'a ním hma dí xi'u hing yu judío, ngue gue'a rán ho ma'da'yo ra Cristo. Nguetho dí su di ut' yú mbui 'be'a dí øt'ä, ngue hinga ne'u yú t'ç'yei yu judío dí mangä hapu dí 'yo. Ne nu'bu hin xtá numanho, xtí ts'onga ma 'befi bu 'bu. ³Pe nte bi xic'be, xím bi ma ngue jatho da thecuä rá xifani ra Tito tengu yú t'ç'yei yu judío. Ne nuna ra Tito hin ra judío na, pe ra griego na. ⁴Pe mi 'bupü u 'da yu hyäte ngue yun 'yøxte, ngue høntho in øxtho, ngue nde da bađi gue'bu dí øt'ä yú t'ç'yei yu judío o hin'na. Nu'u in nde di hegahu 'be'a gätho bi 'daju ra Cristo, ngue bi jaju ga hehmbu yún t'øt'e yu judío. ⁵Pe xíngui ts'u dán hyehmbe ngue da hyäje u yu hyäte, pe dá zacuahe a ram hma majuani. Nguetho dín ndehe, hønt'a majuani rán ho ma'da'yo ra Cristo gui 'yç't'ambuihu a. ⁶Ne nu'u njuantho yu ngurpi bu, madague'bu t'ç'mbi man'da ja yún t'ç'edi xinda guecä, pe 'da'angudähe, nguetho 'da'angu yun 'yohathoho bu na nu Oja. Ne him bi xiqui n'dan'yo n'da ram hma ga xänba yu ja'i. ⁷Pe nu'u yu ngurpi bi hyäxa

njuani ngue gue'a Oja bi 'dacä ra 'befi ga xi'u hing yu judío a rán ho ma'da'yo ra Cristo, tengu thoho ra 'befi bi un Oja ra Pedro nangué da xih ma mijudíohe. ⁸Nguetho n'dat'a Oja bi 'dac'be ra ts'edi ra Pedro, ne bi xifi da xi'u yu judío, pe nugä, bi xiqui ga xi'u hing yu judío. ⁹Janangue'a nu'bu mi hyäxa njuani ngue 'da'angu nan hets'i a ra 'befi bin 'daje u yu ngurpi a ra Jacobo, ne ra Pedro, ne ra Xuua, bi bendga ma 'ye'be ra Bernabé. Nu'a nám bøn'a n'dat'a dí ɛc'yeihe, ne n'dat'a dí m mamhbe ga mbe'be bu 'bu'u hing yu judío, dam pe'be bu, pe nu'u, di thoqui da xih yu judío. ¹⁰Hønt'a bi xic'be jatho ga fäx'be yu hyoya, pe ngubu dí ɣhya ga øt'a.

**Nu'a ra Pablo bi damhya
ra Pedro bu Antioquía**

¹¹Pe nu'bu mi mba bu ja ra hnini Antioquía a ra Pedro, nugä dá xip rá hmi, nguetho hingui ho bi 'yøt'e. ¹²Nguetho nu'bu mi zøm bu 'da u ma mijudíohe bi mben'na ra Jacobo, ne 'bex bi 'ye'ts'a na sihmehü u hing yu judío, sä bi zu da 'yemp'u yú mijudíohe hingui ho bi 'yøt'e. ¹³Ne nu'u mi'da yu judío ngue mi ɛc'yei bu, bi den'na ra Pedro. Ne'a ra Bernabé bi den'ndu ngue madí yorba yún t'øt'e. ¹⁴Pe nu'bu má nugä ngue him bin theui ran ho ma'da'yo a bi 'yøt'u, dá xi'a ra Pedro, ne gätho mi 'bäp: “Nu'i gra Pedro gra judío, pe hin gmi øt' yún t'øt'e yu judío. Pe hanja gní 'yøt' mahøn'a yún t'øt'e yu judío, ne n'danni guín sihme. Pe tengu'bu guí uthü u hing yu judío ngue da 'yøt' yún t'øt'e yu judío,” dá ɛmbi.

Dyu judíohe, ní yanje a ra Cristo
¹⁵Nugähe ngue däm 'bühmbe dyu judíohe, nzai dá øthe yún t'ɛdi Oja bi sije. Ne hin däm 'bühmbe tengu'u hing yu judío, ngue hingui paḥ yún t'ɛdi Oja u. ¹⁶Pe guehma dí paḥmbe hin dí hogahe u yun t'ɛdi gue Oja bi un mam bombøtahe maya'bu, pe hønt'bu ga haḥmbe rá mate ra Jesucristo, di hoga ma ts'oquihe, dyu judíogähe. Janangue'a necähe ngue dá paḥmbe yún t'ɛdi Oja, pe dá haḥmbe rá mate ra Jesucristo ngue di hogahe. Ne hin dí ɛmhbe di hogahe 'bu dí øzehehe u yun t'ɛdi. Nguetho mán t'o't'i: “Xínga n'da da t'ɛmbi xun ho nangué yún t'ɛdi Oja.” ¹⁷Ne nugähe dyu judíohe, pe nangué ra Cristo dí homhbe di hogahe ya. Ne gue'a ná es'he a dí m bëmhbbe di hogahe u yún t'ɛdi Oja. Pe hin dí m bëmhbbe ngue dyu 'yøt'ats'oquihe 'bu dí es'he u, nguetho gätho xun hotho rá 'yu ra Cristo. ¹⁸Pe nu'bu gam mangä ngue jatho ga øt'ä mahøn'a yún t'ɛdi Oja bi un ma mijudíohe, ngue gue'u dí hogä u, pe ga cohi dra 'yøt'ats'oqui 'bu, nguetho hin dí häti ga øt'ä yun t'ɛdi tengu in nde Oja. ¹⁹Janangue'a dá ø'ts'ä ná bængä ní zingä Oja u yún t'ɛdi, ne dá ten'na ra Jesucristo nguepü da zä di 'dac ra 'da'yote, ne da zä bu ga ørpa rá 'befi Oja buya. ²⁰Nuya däm 'bucä tengutho 'bu 'darpü xcä tu'be ra Cristo bu ja ra pont'i, ngue bi 'berca man 'yomfēnise. Ne gue'a ra Cristo i 'bucua mbo ma mbui ya, di bængä a dí m ma ne 'be'a gätho man'da dí øt'ä. Pe gue'a nám 'bucä a ngue thocua tho dí haḅgä rá ts'edi

a rá Ts'unt'u Oja, ngue bi huggä a ne bi un rá te nanguecä. ²¹Ne nugä hin te dím mangä ngue säti thoho bi du'a ra Cristo. Pe nu'bu xti hogahu u yún t'edi Oja, säti thoho bi du'a ra Cristo 'bu.

Hinga gue'u yun t'edi ín 'daju rá Hogandahi Oja u

3 Nu'ahu ma zu cu ahü, ngue guí 'buhmbu bu ra häi Galacia, hanja gnán 'yambuihu, to'o bi hyä ahü ngue hin gui 'yøthu a majuani. Nguetho rá mbüdi gá 'yøhmbu xun ho 'be'a nam bøn'a í du'a ra Jesucristo. ²Pe damim bëmhbü ya nda'a ín 'daju rá Hogandahi Oja a, ha gue'u yún t'edi Oja bi man ra Moisés, uague gue'bu má ec'yeihu bi du ra Cristo nangue ma ts'oquihu. ³Ne ya gá duhmbü gán 'yohü rá Hogandahi Oja nangue gá 'yec'yeihu ra Cristo. Ha guí ña gui hyehmbü a, ne guí ña gan hoczehü ya. Hanja gán tontohü. ⁴Ne nangue gätho yun unbi gá nuhu, ha hin te ts'u nin 'yomfëni bi 'da ahü yun unbi. Nde'bu gui pähmbü ts'u 'be'a nam bøn'u yun unbi. ⁵Pe gá 'yec'yeihu 'be'a bi 'yøt'ahu ra Cristo, ne gue'a ín 'da ahü rá Hogandahi Oja a, ne gue'a ní ja ahü gui 'yøthu yun t'øt'e nuixte, ne hinga gue'a gní 'yøthu yún t'edi yu judío. ⁶Nu ra Abraham bi 'yec'yei a bi xi Oja da 'yørpe, ne hin'yü man'da 'be'a í ts'imanho a. ⁷Nde'bu gui pähmbü ya ngue gätho yu 'yec'yei i comhbü rán japi Oja bin t'un'na ra Abraham, tengu'bu njuantho gätho yú t'uhní ra Abraham. Nguetho i ec'yei 'be'a bi man Oja tengu ra Abraham.

⁸Nu Oja mám'bet'o mi paði ngue da numanho u gätho to'o da 'yec'yei 'be'a bi ma, dague'bu dyüm bom'betohü ra Abraham o hin'na. Janangue'a Oja bi xi'a ra Abraham: “Gätho yu nde 'dahma 'dan'yo gui comhbü ran japi u da 'yec'yeigui tengu i,” bi t'emp'a ra Abraham. ⁹Janangue'a gätho to'o da hyantho ram hma nangue ran ho da 'yørcahu Oja, n'dat'a ran japi ga comhbü ra Abraham, nguetho n'dat'a rá t'ec'yei dí øthu. ¹⁰Nu'u gätho ngue i ña, jatho da 'yøt' yun t'edi bi un Oja yu judío, gätho da nu rán ts'embi Oja u. Nguetho i mam bu ja ráam Hman Oja: “Nu'bu gui festhohohü a n'da ran t'edi, säti thoho 'be'a mi'da gui 'yøthu 'bu, ne guexta'a gui nuhu rán ts'embi Oja.” ¹¹Mfädi ya ngue xinga n'da ra ja'i sä da zin'a Oja nangue'a ní 'yøt' yún t'edi yu judío. Pe tengu i mam bu ja ráam Hman Oja: “Gätho to'o da hyantho ram hma nangue ran ho da t'ørpe, nu Oja di hocpa yú ts'oqui, ne di un ra temazäi.” ¹²Pe nu yún t'edi Oja, guí ñmbü gui uaspahu rá mate Oja u. Pe bi 'yenthö u: “Nu'bu 'bui to'o da hyät'i da 'yøt'e gätho yún t'øt'e yun t'edi, dí zin Oja u yún t'edi 'bu,” bi 'yën'u. ¹³Nu'a ra Cristo bi yanju nangue ran ts'embi mi ja xcá nuhu ngue hin dá jas'hü yun t'edi. Nguetho bi nu ran ts'embi nangueju 'bu mín zupü ja ra pont'i. Ne gue'a nam bøn'a mán t'øt'i bu ja ráam Hman Oja: “Da nu rán ts'embi Oja a to'o din zupü ja ra za,” mi ña. ¹⁴Nangue 'be'a bi 'yøt'a ra Cristo Jesús, sä ga hamhbü rá Hogandahi Oja, nangue'a dá ec'yeihu. Ne n'dat'a ran

jaꝑi bi un Oꝓa ra Abraham ngue da comhbũ yũ jaꝑ'i hing yũ judío, ne gátho mi'da ngue da 'yɛc'yei.

**Hingui sä yũn t'ɛdi di ts'onba
ran hoqui bi 'yøt' ra Jesucristo**

¹⁵Ma zũ cu ahũ, ga xi ahũ n'da ra hmɛpya ya. Tengu'bu yoho yũn 'yohũ i hon yũ testigo da 'yøt'a n'da ran hoqui, ne i huspa yũ firma ne rá sello ra ze'mi. Njo'o man'da ran 'yohũ sä di pädi. ¹⁶Nu ran hogui bi 'yøt'ui Oꝓa a ra Abraham ne rá m bom'бето. Pe nu rá m hman Oꝓa him bi ma ngue gátho yũm bom'бето, pe bi ma hønt'a n'datho, ngue gue'a ra Cristo. ¹⁷Nugã ga xi ahũ ya 'be'a nam bøn'a dí m mangã. M'bet'o thoho xí 'yøt'ui ran hogui Oꝓa a ra Abraham, ne tengu'bu ya bi firmabi ngue njãm'bu dim pädi. Ne m'bejua bũya bi un yũn t'ɛdi ma mijudíohe, 'bu ya xí thoqui goho ciento ne 'dãte ma 'det'an jeya. Pe hin'yũ yũ ts'edi u yũn t'ɛdi ngue di ts'onba a ran hogui bi 'yøt'ui Oꝓa ra Abraham. ¹⁸Ne nu'bu da gue'u yũn t'ɛdi xtí zinjũ Oꝓa, pe hin xtã man'a Oꝓa a ran hogui í hogazehũ Oꝓa 'bu. Pe nu'a ran hogui bi mammi Oꝓa a ra Abraham, di untho nangue rá mate zehẽ. ¹⁹Pe hanja í zãn'na Oꝓa u yũn t'ɛdi, gue'bu ya hinga gue'u ørcahũ ran ho u. Pe m'bejua bi man Oꝓa yũn t'ɛdi, guepu da fãdi gátho i ja yũ ts'oqui yũ jaꝑ'i. Pe nu'u yũm 'behni Oꝓa mahɛts'i bi xi'a ra Moisés ngue di un yũn t'ɛdi yũ jaꝑ'i ne hinga guešẽ Oꝓa. Ne bi zãn Oꝓa din t'e'ts' 'bu bi zøh rá m bom'бето ra Abraham ngue bi ma ba ɛhɛ, ngue gue'a ra Cristo. ²⁰Pe nu Oꝓa bin yašeu ra Abraham 'bu mí 'yøt'ui

ran hogui, njom mi 'bã'inde n'da ra pøngahya, ne him mi 'bãhmi n'da rá m 'behni mahɛts'i. Ne hønt'a Oꝓa bi 'yøt'ui ran hogui ra Abraham.

'Be'a nam bøn u yũn t'ɛdi

²¹Pe nu'a Oꝓa hingui yoho yũm hma bi xijũ. Nu'bu xcã háthũ xcã jaš'hũ yũn t'øt'e u yũn t'ɛdi, gue'u xtí 'dajũ ra temazã 'bu. ²²Pe nu rá m Hman Oꝓa i ma ngue gátho yũ jaꝑ'i i ja yũ ts'oqui. Ne gátho to'o da 'yɛc'yei 'be'a bi 'yøt'a ra Jesucristo, da hyãni 'be'a bi man Oꝓa ngue di unni. ²³Nu'bu hin ní zøcua häi ra Cristo, mí øthe yũn t'ɛdi Oꝓa madí mandagahe xũn ho, tengu'bu dyu ofãdihe. Jague'bu mi zøh ra Cristo, dá hãmbe rá mate bi xogahe. ²⁴Ne nu yũn t'ɛdi midí mandagahe 'bu hin ná paãmbe ra Cristo. Ne tengu n'da ra t'uhni i pa ma unbi 'bu hingui ho øt'e, pe gue'u dá hãmbe rá mate ra Cristo di hogahe. ²⁵Nuya dá dãh ma mbũihũ ra Cristo, ne him man dí homhbũ 'be'a man'da di mandagahũ. ²⁶Nguetho gátho bi 'yørcahũ yũ t'uhni gahũ Oꝓa 'bu má hãmhbũ rá mate ra Cristo. ²⁷Ne gátho dán xixyãhũ nangue dí tenhdũ ra Cristo ne 'da'angu dí m bẽmhũ a. ²⁸Ne dí 'bũhbũ ra Cristo, janangue'a hinga 'dahma 'dan'yo bu na nuju Oꝓa, dyu judíoũ, o gue dyu griegohũ, o gue dyu 'yɛhɛhũ o gue hin dyu 'yɛhɛhũ, o gue yũn 'yohũ, o gue yũ xisu. Pe gátho gahũ tengu'bu dí 'bũhbũ n'danja'itho bu na nu Oꝓa. ²⁹Ne nu'bu dí 'bũhbũ ra Cristo, tengu'bu ne ahũ gátho bi xãndagahũ ra Abraham, ne sä ga comhbũ ran hogui bi 'yøt'ui Oꝓa a, ne sä ga hãmhbũ rán jaꝑi Oꝓa bi ma di unni.

4 Nuya dín nde ga xi ahü n'da ra hmepya 'be'a mi ørcahe yún t'èdi Ojå 'bu him mi tìmhberan 'yomfèni. Tengu'bu n'da ra t'ut't'uhni da du rá ta, ne i 'bui tengu'bu n'da ra 'yèhè bu ja rá ngu, madague'bu xun ngu 'be'a bi zocpa a rá ta. ²Jatho da mba ma manda asta gue'bu go bin te ra t'uhni. ³Ne gue'a mi øthe a 'bu hin ná pãhmbe, midí mandagahe u yún t'èdi Ojå, gue bi xije 'bepu dán 'yohe ua ja ra ximhäi. ⁴Pe nu'bu mi zøn ra pa ngue bá penh Ojå rá Ts'unt'u, ne bim 'bui nangue n'da ra xisu ngue ma mijudíohe. Ne nu'a rá Ts'unt'u Ojå bi 'yot' yún t'èdi Ojå. ⁵Janangue'a bi zä bi hyagahu gätho yu ts'oqui dín dupatehu nangue hin dá øthu yun t'èdi xun ho, ne bi zä bu bi zinju Ojå ngue dyu t'uhni gahu buya. ⁶Ne nuju yú t'uhnigahu Ojå, ne bá pengahu a rá Hogandahi bu ja ma mbuihu. Ne nangue dí 'buhmbu rá Hogandahi Ojå, sä gam mamhbu ngue ma Tahu Ojå. ⁷Nuya guí 'buhmbu ngue yú t'uhni ahü Ojå, ne hin guí 'buhmbu tengu gyu 'yèhèhu. Ne nangue'a 'be'a bi 'yot'a ra Cristo, Ojå di 'da ahü 'be'a gätho i ja, nguetho yú t'uhni ahü.

**I haðumbui ra Pablo
nangue yu 'yèc'yèi**

⁸Pe nu'bu hin gní pãhmbe Ojå majuañi, ngue gue'ahu hing yu judío ahü, gmín 'yèhèhu yu oja ngue him majuañi. ⁹Pe nu ahü ya gá pãhmbe Ojå, ne'a Ojå i pa ahü. Ha guím bẽmhbu gui hyomhbu man'da ra 'yu mahøn'a, ngue gan 'yèhèhu yún t'èdi Ojå guím bẽnsehü dí zin'ahu Ojå u. Pe nu yun t'èdi

hin'yu yú ts'edi u, tengutho a ra 'yu gá hyehmbu mam'bet'o, 'bu gmí thãndehu yu oja him majuañi. Pe nte manho da 'yot'ahu mahøn'a u. ¹⁰Pe nuya guí emhbu i ja yú ts'edi u 'da yu pa, o gue'u 'da yu zana, o gue 'da yu jeya. ¹¹Nugä dra Pablogä, emme dí su nangue ra 'befi xtá øt'ä bu guí 'buhmbu, ne 'be'a dá xi ahü, gna gue'bu nte ní mbatho. ¹²Nu ahü ma zu cu ahü, dín nde ahü gam 'buhmbu tengugä, nguetho dá e'ts' yun t'èdi mi øt'ä, ne dí 'bucä tengu ahü ngue njam'bu gá 'yøthu yun t'èdi mam'bet'o. Ne nu'bu mãm 'buhmbu bu, gån numanhoju, nte mán ts'o gá 'yørcahu. Masque nehya gui 'yømanhohu na. ¹³Pe guí pãhmbe ngue mi ugä, ne gue'a dá mbagä bu. Ne nu'bu mãm 'buhmbu bu, dá xi ahü ran ho ma'da'yo buya. ¹⁴Emme xun he'i ran u mi jagä, pe njo'o ahü gá sanju ngue xun uguí. Pe gätho ahü gá sinju xun ho, tengu'bu dram 'behni mahets'igä, o tengu'bu da guecä dra Jesucristogä. ¹⁵Emme mi hu ni mbuihu 'bu má xi ahü ram hma. Ne nu'bu 'bo'o xtán zä, xtá hyah rá dä ne xti 'daqui. ¹⁶Pe nuya, ha guí sjuj ya nangue dí xi ahü majuañi. ¹⁷Nu yu ja'i ngue i hä ahü, høntho in nde di 'uec'ahu nanguecä, nguetho in nde ahü go guí numansuhu u ne gui tenhdü u. ¹⁸Xun ho ngue gui tenhdü u 'da, pe gui huanhdü to'o majuañi im ma xun ho, madague'a hinga 'darbu dí 'buhmbu. ¹⁹Ma zu t'uhni ahü nangue ra Cristo, nts'edi gá unghu, tengu'bu n'da ra xisu ngue hinga nam 'buh rá t'uhni, ngue xø ga ja ahü gam 'buhmbu ma'da'yo mahøn'a. Ne guexta'a ga

thoqui ga nu ran unbi, jague'bu gá pãhmbu xun ho a ra Cristo. ²⁰Xi'bu di 'bucã bu, n'dahma sä dan yãsehã, nguetho nuua dí 'bucã hingui sä ga pađi 'be'a guím bẽmhbu.

Rá hmepya ra Agar ne ra Sara

²¹Nu ahũ ngue guín nde gui 'yõthũ yún t'ẽdi ma mijudíohe, ga xi ahũ ya 'be'a nam bõn u yun t'ẽdi. ²²Nt'o't'i ngue mi 'bu'i yoho yú ts'unt'u ra Abraham. N'da rá ts'unt'u ra 'yẽhẽ xisu, ne n'da rá ts'unt'u a rá xisu zehẽ ngue hinga gue'a rá 'yẽhẽ. ²³Nu rá ts'unt'u ra 'yẽhẽ xisu bim 'bu'i tengutho 'bu im man yu ja'i dim 'buh yú t'ũhni, pe nu rá ts'unt'u a rá xisu zehẽ bim 'bu'i nangue rá ts'edi Ojã nguetho ya xí man'a Ojã ngue dim 'bu'i. ²⁴N'da ra hmepya ngue yoho yu 'yu i hãx yu ja'i. Nu ra 'yẽhẽ xisu ní huti ra Agar, rán t'uti u yun t'ẽdi Ojã bin t'un'na Moisés bu ja ra t'õhõ Sinaí. Ne nu'u to i ten'ndũ, tengu'bu yu 'yẽhẽ u. ²⁵Nu ra Agar i uh ra hmepya nangue ra t'õhõ Sinaí nubũ ja ra häi Arabia, ne ngutho ra dãhnini Jerusalén ngue'a i ja bu a ya. Ne nu yu ja'i i 'bupũ, i uh ra hmepya tengu'bu yú 'yẽhẽ u yun t'õt'e yun t'ẽdi u. ²⁶Pe nu ra xisu ngue hing ra 'yẽhẽ i uh ra hmepya nguẽpũ mahẽts'i, ra hnini Jerusalén ma'da'yo. Ne njongui pa ma manda bu nangue yun t'ẽdi. Ne nuju dyú menguhũ bu. ²⁷Nt'o't'i bu ja rá m hman Ojã:

Gan johya gra xisu ngue hing ra 'yẽhẽ, madague'bu hinga nam 'buh ni t'ũhni.

Nts'edi gan yã nangue nin johya, gue'e hin gana nu ran unbi.

Nguetho dim 'buh mi'da ni t'ũhni ngue yú t'ũhni Ojã, ẽmme xtán ngu, xinda gue'a ra 'yẽhẽ xisu ngue i tĩn yú t'ũhni nangue bi manse tengu yu ja'i.

²⁸Ma zũ cu ahũ, nuya dí õthũ tengu ra Isaac rá ts'unt'u ra Abraham, ngue Ojã bi ma dim 'bu'i. Nguetho yú t'ũhni gahũ Ojã tengu bi ma. ²⁹Pe nu man'da ra ts'unt'u ngue bim 'bu'i nangue bi manse tengu man yu ja'i, bi zũ'a ra ts'unt'u ngue bim 'bu'i nangue rá ts'edi a rá Hogandãhi Ojã, tengutho in ja ya. ³⁰Im mam bu ja rá m hman Ojã: "Dami 'yẽthũ ra 'yẽhẽ xisu ne'a rá t'ũhni, nguetho hin da gonhui 'be'a i ja rá ts'unt'u ra xisu ngue hing ra 'yẽhẽ." ³¹Gui pãhmbũ ya, ma zũ cu ahũ, ngue hin dyũ t'ũhni gahũ ra 'yẽhẽ xisu. Pe tengu'bu dyũ t'ũhni gahũ ra xisu ngue hing ra 'yẽhẽ.

Hin dan 'yẽhẽhũ yun t'ẽdi mahõn'a

5 Nu'a ra Cristo bi yãnjũ bu min 'yẽhẽhũ mam'bet'o, ngue ya him man dan 'yẽhẽhũ bu. Pe damin zãmhbũ bu hapũ bi mbãp'ahũ ra Cristo, ne 'yo gadín umhbũ gan 'yẽhẽhũ mahõn'a. ²Dami 'yõhmbũ ya 'be'a dí xi ahũ, nugã dra Pablogã. Nu'bu gui 'yẽna gui 'yõthũ 'da yun t'ẽdi ngue gui hyec ni xifanihũ, nu'a ra Cristo hin da zã da 'yõt'ahũ n'da ran ho a 'bu. ³Dín nde ga xi ahũ mahõn'a. Nu'bu gui dũ'mi gui 'yõthũ yún t'ẽdi ma mijudíohe, jatho gãtho gui 'yõthũ, nguetho hinga xõt'a n'datho gui 'yõthũ. ⁴Nu'bu 'bu i 'da ahũ ẽna ngue ja yú ts'edi u yun t'ẽdi dí hoc'a ni

mbuihü ngue da zimanho ahü Oja, pe ya gá hÿehmbü ra Cristo 'bü, ne gá 'uehmbü bü ja rán huçcate Oja büya. ⁵Pe nu rá Hogandähi Oja dá hamhbü 'bü má pahmbü majuani ra Cristo, gue'a dí 'yënjü xün hojü Oja a, ne gue'a ná tömhbü da zinju xün ho. ⁶Ne nu'bü dí 'bühmbü ra Cristo, madague'bü da mba nthequi ma xifanihü o hin'na, hin te di muui. Pe man'da hnehi thoho ga simhbü xün ho ma mbuihü a ra Cristo, ne gue'a dí jaju ga øthü ran huçcate a. ⁷Pe nu'bü rá mbüdi thoho, emme gmí 'yohü xün ho bü ja rá 'yu Oja. To'o bi zamp'ahü ngue hin guí øthü ra 'befi majuani. ⁸Him bi zamp'ahü Oja, nguetho guesë Oja bi zon'nahü gan 'yohü bü ja rá 'yu. ⁹Nu'bü guí 'bühmbü n'da in nde di ts'on'na nin 'yomfënihü, 'da xni ts'on'natho ni mbuihü 'bü, tenguthoho 'bü rá íxi ra thuhme i sinni gätho ra jüni. ¹⁰Nugä dí haxa njuani ngue ma Hmuhü Oja di ja ahü 'da'angu gam bëmhbü. Ne to'o i 'büpü ngue in nde di ts'on'na nin 'yomfënihü, da nu rán ts'embi Oja a, hont'a go to'o. ¹¹Nu'bü guex'ta dí xicä yü ja'i, jatho gui 'yøthü yün t'ëdi ma mijudíohe, hin din nugä ran ücipi 'bü. Pe guex'ta a i pa ma üguigä nguetho dí m mangä, jatho gui 'yëc'yëihü a ra Cristo, ngue bi du bü ja ra pont'i nangu ma ts'oquihü. ¹²Nu'a to'o in nde da hÿec'a ni xifanihü, man'da xün ho 'bü da 'uetho ü. ¹³Nguetho nu ahü, ma zü cu ahü, Oja bi ja ahü bi thøc'ahü yün t'ëdi, ne bi zon'nahü in nde ahü gan 'yëhëhü n'da ngu n'da ahü nangu ran huçcate. Ne hínguín nde ahü gui 'yøthü ni

pähä zehëhü. ¹⁴Pe tengu'bü dá jas'hü gätho yün t'ëdi Oja 'bü dan huçju n'da ngu n'daju tengu bü nan huçcsehü. ¹⁵Pe gan jamansuhü, xøhma ts'ürpü thoho gam 'besëhü 'bü gan sühbü n'da ngu n'da ahü, ne gan täthü.

Gam bëmhbü rá Hogandähi Oja

¹⁶Pe guethna dí xi ahü na ya. Dami 'yøthü a di bën'nahü rá Hogandähi Oja, ne gue'a gní 'yes'hü gní 'yørpa rá pähözehë ni ja'i'hü büya. ¹⁷Nguetho nín 'yomfënisse n'da, hinga gue'a im man rá Hogandähi Oja a, ne nu rá Hogandähi Oja hinga 'da'anguui ní pähözehë n'da, ne din sühmi ü. Ne nu rá Hogandähi Oja hin di jaju ga øthü 'be'a in nde ma ts'on 'yomfënihü. ¹⁸Ne nu'bü gue'a rá Hogandähi Oja dí tenhdü, di zerca ma mbuihü, janangu'e'a hin da zä da sijü dá festahü yün t'ëdi Oja. ¹⁹Gätho mfädi 'be'a nín t'øt'e n'da 'bü øzehë 'be'a in nde ní ja'i n'da. Ngue i øt' ran 'yomt'ëni, ne ran ts'om'bäi, ne ra ts'on'yomfëni, ²⁰ne i thände yü za o gue yü hmite, ne i øt' yün jaxtøni, ne i øt' yün sui, ne i øt' ran ts'ëya, ne in cüë, ne i øt'a i numanhose, ne i øt' yün heque, ne i nde n'danni din 'yo, ²¹ne i siyate, ne i hote, ne mihni, ne di muns' pü ja yü ngo ngue da 'yøt' yü ts'oqui, ne n'dan'yo thoho i øt'e. Ne dí xi ahü mahøn'a tengu dá xi ahü, ngue nu'bü to'o øt' ya, hin nan säui da yürpü di manda rá ts'edi Oja. ²²Pe nu'a rá Hogandähi Oja di jaju ga øthü ran huçcate, ne ran johya, ne ní hyu ma mbuihü a, ne hin dan xømbuihü, ne ga øthü ra yembüi, ne ran hocja'i,

ne ga jas'hu dí mamhbu, ²³ne hin ga sáman'uhú, ne ga samzehe ma mbuihú. Ne nu'bu ga othu ya, hin'yú n'da ran t'edi da zä dí zújú 'bu. ²⁴Ne nu'a to'o in 'youi a ra Cristo, tengu'bu xí guarpu ja ra pont'i a rá ts'on'yomfëni zehe, ngue him man di manda a rá pähä zehe ne gätho 'be'a mí nde rá ja'i. ²⁵Pe nu'bu dí 'buhmbú rá Hogandähi Oja, jatho ga jafu di mandagahu 'be'a gätho dí othu 'bu. ²⁶Pe nde'bu hin dan 'yëzehehú, janangue'a hin ga bënbahe u mi'da ngue da nde da 'yot'e tengu'u 'da bin 'yëts'i.

Dam fäxhu n'da ngu n'daju

6 Ma zu cu ahú, nu'bu 'bu'a n'da ahú bi dang bu ja ran ts'o, pe nu'ahú gue guexta'a guím bëmhbú rá Hogandähi Oja, janate tho guin zohmbú a, gui zehmbú da mbeng bu ja rá 'yu Oja, guim bëmhbú ne'ahú hin'yú ni ts'edihú, ts'arpu thoho ne ahú gui tanju 'bu da ts'ä ahú. ²Ne nu'bu guí comhbú ni dumbuihú, guí othu rán t'edi ra Cristo 'bu. ³Pe nu'bu 'bu'a n'da ahú din 'yëzehe, ne hin'yú 'be'a pädi, din hyäzehe 'bu. ⁴Ne hinga gue'a nan johyahú ngue gam bëmhbú xun ho ma 'befihú xinda gue mi'da. Pe ga orpamasu ma 'befihú ngue ga othu xun ho, ne gue'a dán johyahú a büya. ⁵Pe n'da ngu n'da ahú jatho gui 'yözehéhu 'be'a go ní 'befi di 'da ahú Oja, ngue ni 'befizehehú. ⁶Nu ahú ngue i sän'nahú ran ho ma'da'yo, nde'bu gui fäxhu ni xänbatehú gätho 'be'a i honi, janangue'a 'da xtám fäxtahú. ⁷O guím bëmhbú gui nuhú ran ho 'bu guí othu ran ts'o, nguetho guidín

hyäzehehú 'bu guím bëmhbú a, ne hingui sä ga häthú Oja. Tengu'bu ga tuhmbú yu hmudä. Nu'bu dá tuhmbú a xun ho, xun ho a din ja büya, pe nu'bu ga tuhmbú a hingui ho, hingui ho din ja büya. ⁸Nu'bu 'bui to'o i ot'e ngue i numanhose rá ja'izehe, xmá mba di 'beh ra temazai 'bu. Pe to'o 'bui nangue rá pähä rá Hogandähi Oja, nu'a din t'un ra temazai. ⁹Nde'bu hin dan xömbuihú ngue ga othu ran ho, nguetho da zön ra pa da hnurca ma 'befihú 'bu hin da güent' ma mbuihú. ¹⁰Janangue'a jant'a thoho ga orpahú ran ho gätho ma mijá'ihu a ra ora ngue da zä ga orpahú. Ne man'da gam bëmhbú ga orpahú ran ho u ma cuhú nangue ra Cristo.

Man'da ran zofo, ne ran zengua ran zegui

¹¹Guín nuhú ya yu t'ohni xun ndoho dá o't'äzehe. ¹²Nu'u to'o in nde di 'bep'ahú ngue gui hyec ni xifanihú, pe hont'a in nde dí numanho yu ja'i. I su xtá nu ran unbi 'bu xtá ma, hont'a ra Cristo í hogahú 'bu mí du bu ja ra pont'i nangue ma ts'oquihú. ¹³Nu'u to'o im ma ngue da thec'a ni xifanihú, pe nde hont'a dí yat'a gui tenhdú, gue'bu da zä di 'bep'ahú gui hyec ni xifanihú. Ne hingui ot'e gätho yun t'edi. ¹⁴Pe nugä hin dín nde dá yat'a dí øzehe. Pe hont'a nán johyagä a í du bu ja ra pont'i ma Hmuhú ra Jesucristo. Ne nugä tengu'bu 'darbu dá tu'be ra Cristo, tengu'bu dá tugä ua ja ra ximhäi, ngue hin dí ot'ä yán t'ot'e a. Ne nu yán t'ot'e ra ximhäi, hin te rán jauri a 'be'a dí ot'ä. ¹⁵Pe nu'ú

in 'yohu ra Cristo, hin te di muui
'bu nthequi o hin'na, pe man'da di
muui ngue i ja ra tema'da'yo. ¹⁶Ne
dí äp Oja da hyurpa yú mbui, ne
di un rán johya u gätho to'o i 'yo
ra 'yu dí xi ahü, nguetho gue'ü
majuqani yú t'uhni Oja u. ¹⁷Nu yu

pa dí mba bu ya, o emme gadi
ungahu ma mbui, nguetho i ja
yu mbedi ma ja'i hapu bi ts'egui,
nangue dán 'yehögä ra Hmu Jesús.
¹⁸Ma zu cu ahü, dami cohmbu rá
mate ma Hmuhu ra Jesucristo. Ne
hønt'a dí xi ahü a ya.

EFESIOS

Nu ra sɔcuɔ bi 'yorba ra Pablo ɱ yɱ 'yɛc'yɛi bɱ ra dɔhnini Éfeso

Ran zengua

1 Nugä drá Pablogä, nangué rá pähä Ojã ma 'bäigä'be ra Jesucristo. Nu'ahɱ gyú 'yɛc'yɛihɱ bɱ ja ra hnini Éfeso, dí ot'ahɱ na ra sɔcuɔ. Ne gätho gyɱ mbeti ahɱ Ojã nangué guí ɛc'yɛihɱ ra Cristo Jesús. ²Dí äp Ojã ma Tahu di 'da ahɱ rán jãpi, ne rán johya da hyut'a ni mbɱihɱ, ne ma Hmuhɱ ra Jesucristo.

Ojã di jãcuahɱ nangué dín 'yohɱ ra Cristo

³Dí ɛspahɱ Ojã, nu'a rá Ta ma Hmuhɱ ra Jesucristo. Ne nangué a dín 'yohɱ ra Cristo, nu'a Ojã bi jãcuahɱ nangué gätho yán jãpi i ja bɱ mahɛts'i. ⁴Nu Ojã bi huangahɱ nangué ra Cristo nu'bɱ ma hin'yɱ ra ximhäi, nguetho in ndejɱ hin dín ja ma ts'oquihɱ, ne xtán hotho ma mbɱihɱ bɱ na nu Ojã. ⁵Ne nangué rá pähä Ojã ya xɱ huangahɱ, ne nangué ra Jesucristo bi jãpi ngue dyú t'ɱhnigahɱ Ojã. Ne gue'a bi 'yɔt'e nguetho bi huɛgahɱ. ⁶Janangué'a zãqí dí ɛspahɱ Ojã,

nguetho ɛmme xɱn ngu rán huɛ cate bi 'yɔrcahɱ 'darbɱ dí ' bɱhmbɱ a rá Ts'ɱnt'ɱ di huɛquí. Ne gue'a rán jãpi bi 'dajɱ 'bɱ má däh ma mbɱihɱ a rá Ts'ɱnt'ɱ. ⁷Ngue ɛmme bi huɛgahɱ Ojã, ne gue'a í du a rá Ts'ɱnt'ɱ bi pɔjɱ, bi nde bi punga ma ts'oquihɱ. ⁸Ne ɛmme xɱn ngu rán huɛcate Ojã, ngue bi jãpi dá pãhmbɱ a rá 'yu, ne bi 'dajɱ rán 'yomfɛni xɱn ho. ⁹Pe bi jãpi Ojã dá pãhmbɱ 'be'a mán t'ãgui, ngue 'be'a mím bɛnsɛ da 'yɔt'e ngue da 'yɔt'a ra Cristo. ¹⁰Nguetho da zɔn ra pa di jua'a 'be'a mim bɛn Ojã da 'yɔt'e, ngue di jap ra Cristo di manda gätho ja ua ja ra häi nɛpɱ mahɛts'i. ¹¹Nu'a Ojã i ɔt'e 'be'a gätho mim bɛni da 'yɔt'e, ne bi huangahɱ maya'bɱ ngue dan 'yohɱ ra Cristo. Ne nangué'a dín 'yohɱ ra Cristo, sä ga hãhmbɱ yán jãpi di 'dajɱ a. ¹²Gue'a bi zãn Ojã nanguéjɱ, janangué'a da t'ɛspa Ojã 'bɱ bi hnu a ran ho da 'yɔrcahɱ. Ne guecãhe yú mbɱdigãhe dá ɛc'yɛihe ra Cristo, ne yú mbɱdigãhe bi 'yɔrcãhe a. ¹³Ne ahɱ, nu'bɱ gmí 'yɔhmbɱ rán ho ma'da'yo ra Cristo di pɔjɱ, gue